

Charakteristika předmětu SEMINÁŘ ČESKÉHO JAZYKA (SCJ)

1. Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Předmět SEMINÁŘ ČESKÉHO JAZYKA (dále jen SCJ) představuje v rámci vzdělání na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií alternativní doplnění vzdělávací oblasti JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE.

Vzdělávání ve vyučovacím předmětu SCJ navazuje na úroveň jazykových znalostí a komunikačních dovedností získaným v průběhu předchozích let studia na gymnáziu. Cílem SCJ je pak tyto znalosti a dovednosti dále rozvíjet a rozšiřovat tak, aby jich mohl student využít nejen v rámci své přípravy ke zvládnutí požadavků společné části maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury, ale především pak ve svých mimoškolních aktivitách spojených s používáním českého jazyka: při tvorbě vlastních písemných i mluvených projevů (umělecká tvorba, publicistika, práce v administrativě, tvorba odborných prací atd.)

Předmět se vyučuje ve třetím a čtvrtém ročníku a v odpovídajících ročnících víceletého gymnázia po dvou vyučovacích hodinách týdně. Při výuce jsou používány jak jazykové, popř. literárně-jazykové pracovní listy a jazyková, resp. literárně-jazyková cvičení, tak také autentické materiály v běžné praxi (tiskopisy, formuláře, novinové a internetové články, reklama, odborná pojednání atd.). Učivo uvedené v osnovách chápeme jako minimální výstup absolventů tohoto předmětu.

2. Sebehodnocení žáka

Podklady pro hodnocení žáka (studenta) se získávají zejména soustavným pozorováním aktivit žáka v hodinách CJL, sledováním jeho výkonů a připravenosti na výuku a výslednou analýzou, různými druhy a formami zkoušení (písemné, ústní) a testů, příp. samostatnými pracemi. I tyto jednotlivé formy mají být nápomocny k vlastnímu sebehodnocení (autoevaluaci) žáka, jež je realizována především těmito formami:

Po napsání a oklasifikování školní slohové práce je nezbytné, aby žák písemně provedl „Opravu“ této práce. Cílem je uvědomění si nedostatků (gramatických, syntaktických, stylistických) a zafixování správného řešení, použití jazykových jevů a prostředků či slohového postupu.

Žák je schopen vyjádřit svůj názor na text (písemnou slohovou práci), kterou napsal sám, a obhájit své názory a postoje. Zároveň je schopen vyjádřit své názory na práce jiných.

3. Profil absolventa

1. Absolvent prokazuje zvládnutí vzdělávacího programu CJL tím, že se orientuje v obecně kulturních a historických souvislostech nejen českých, ale i vybraných světových literatur, a to na takové úrovni, jež mu umožní úspěšné provedení kulturně-historického kontextu u ukázek společné části maturitní zkoušky z českého jazyka.

2. Absolvent čte s porozuměním, a je tedy schopen bez problému analyzovat umělecké i neumělecké texty po stránce jazykové, kompoziční (formální) i tematické (obsahové) a vzájemně je srovnávat.

3. Absolvent rovněž nejen prokazuje samozřejmé znalosti českého pravopisu a tvoří samostatné písemné práce (zvl. seminární v posledním roce studia), ale orientuje se také v teoretických oblastech vývoje a stratifikace českého jazyka, lexikologie a syntaxe: Rozpozná jazykové vrstvy textu i provede analýzu větných celků.

4. Absolvent má již vytvořený základní hodnotový systém v oblasti jazykové teorie, literární komunikace i kultury obecně. Váží si kulturních (materiálních i duchovních) hodnot českého národa a je si vědom přispění Kutné Hory a Kutnohorska k vývoji české společnosti. Své postoje a hodnotový systém absolvent dále rozvine v předpokládaném dalším studiu na vysoké škole.

4. Výchovné a vzdělávací strategie

- v oblasti motivace:

Výuka musí být poutavá a mnohotvárná. Při předávání informací i při nábízení dovedností upozorňujeme žáky na teoretické i praktické využití poznatého, případně je vyzýváme, aby formulovali vlastní názory na využitelnost předávaného učiva.

- v oblasti rozvoje kompetencí k učení:

Učitel vede žáka k tomu, aby sám v učebnicích (textových pomůckách) vyhledal příklady zkoumaného jevu, sám stanovil pravidla pro tento jev typická a následně aby se sám pokusil vytvořit příklady vlastní, kde by právě získané vědomosti uplatnil. Jiným způsobem je rozdělení zkoumaných jevů mezi žáky do několika skupin (skupinové vyučování). Procvičujeme se žáky rovněž práci s textem, techniky pozorného, plynulého a věcného čtení a vedeme je k chápání významu klíčových slov. Nezbytností je, aby žák poznával smysl a cíl učení, chápal důležitost a praktickou využitelnost poznávaného a uvědomoval si možnosti svého dalšího zdokonalování. Toho lze dosáhnout například předkládáním složitějších a rozsáhlejších textů s různými úkoly na vyhledávání klíčových slov, vět apod.

- v oblasti rozvoje kompetencí k řešení problémů:

V předmětu SCJ klademe důraz na aplikaci poznatků z předmětů ČESKÝ JAZYK a LITERATURA, tj. zejména v oblasti morfologie, lexikologie, syntaxe a stylistiky, případně také z literární teorie. Zadáváme diktáty, gramatická cvičení a samostatné slohové práce, stejně jako tzv. práce s textem, tedy jazykové, literární a kulturně-historické analýzy ukázek. Především v tom se projeví žákova schopnost využít osvojené jazykové jevy „nenásilnou formou“, tj. v textu, který se nezaměřuje na konkrétní jev, a navíc v textu, jehož je žák sám autorem. Žák je veden ke správnému použití jazykových jevů, např. při vysvětlování odchylek od jazykové normy (ukázky nářečí, obecné češtiny apod.), vyhledávání gramatických výjimek apod. Žák má rovněž možnost přečtený text reprodukovat nebo vytvářet další texty vlastní – i s možností využití různých jazykových vrstev.

- v oblasti rozvoje komunikativních kompetencí

Vyžadujeme logické formulace, přesné vyjadřování vlastních myšlenek a názorů. Vedeme žáky k odpovědím na doplňovací otázky „proč,“ „co by se stalo, kdyby...“, „co musíme udělat, aby...“ atd. Učitel vede cvičeními žáka k tomu, aby rozpoznal nejen, o jaké jazykové vrstvy se v daných projevech jedná, ale také aby dokázal zhodnotit vhodnost dané vrstvy pro různé společenské situace. Opět se zde nabízí využití příkladů (textů, popř. nahrávek) z médií i běžné komunikace. Učitel vybírá a předkládá žákům vhodné texty, tím je motivuje k četbě a k následné analýze a společné diskusi. Rovněž zadáváním referátů (prezentací), slohových aj. prací k aktuálnímu kulturnímu i společenskému dění vede učitel žáky k tomu, aby vyslovovali své názory, zaujímal postoj, obhajovali je, byli schopni akceptovat protiargumenty a vzájemně tolerovali své názory.

- v oblasti rozvoje sociálních a personálních kompetencí

Se závěrem uvedeným výše v oblasti rozvoje komunikativních kompetencí souvisí rozvoj kompetence sociální a personální. Učitel vede žáky ke komunikaci nejen mezi ním a jimi, ale také mezi žákem a jeho spolužáky (kolektivní práce, diskuse). Žáci musí reagovat na své vlastní projevy i projevy druhých a pod vedením učitele kontrolovat, opravovat a hodnotit své výkony (písemné i mluvené). Učí se tak nejen aplikovat své znalosti, řešit odborné problémy v daném předmětu, ale také vhodně a citlivě sdělovat výtky i pochvaly, navrhnout jiná další možná, lepší řešení apod. Na druhou stranu se žáci tímto učí přijímat kritiku ze strany svých vrstevníků, reagovat na ni a příště se nedostatků vyvarovat.

- v oblasti rozvoje občanských kompetencí

Učitel vede v diskuzích žáky k tomu, aby respektovali přesvědčení druhých lidí, vážili si jejich vnitřních hodnot a byli schopni vcítit se do situace ostatních lidí. Předmět SCJ zde spolupůsobí s ostatními předměty na celkovém rozvoji občanských kompetencí.

Zároveň tím, že učitel organizuje pro žáky návštěvu filmových a divadelních představení, výstav, exkurzí do knihoven, galerií, muzeí apod., rozvíjí jejich estetické cítění a vytváří prostor pro diskuzi, analýzu a formulování závěrů.

- v oblasti rozvoje kompetencí k podnikavosti

Žáci musí být vedeni k poznání, že znalost mateřského i cizích jazyků hraje nezastupitelnou roli při efektivní komunikaci v globálním světě.

- v oblasti vytváření a upevňování kognitivních struktur

S žáky cíleně a pravidelně opakujeme předávané znalosti a dovednosti, zvláště pojmů daného oboru, psaním testů, vytvářením přehledů apod. Zvláštní kapitolu tvoří čtení s porozuměním beletristických či neuměleckých textů, při čemž žáci prokazují schopnost prezentace svých názorů a postojů, o nichž jsou schopni diskutovat a které jsou schopni obhájit.